

รายงานผลการวิจัย
เรื่อง
การพัฒนาความสามารถในการจับใจความของเด็กวัยอนุบาล
โดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ
(A DEVELOPMENT OF COMPREHENSION ABILITY OF
PRESCHOOL CHILDREN BY USING STORY RETELLING
TECHNIQUE)

อลิสา เพ็ชรรัตน์ *

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะภาษาช่วยให้มนุษย์สามารถสื่อความหมายและเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง พยายามเข้าใจผู้อื่นและต้องการให้ผู้อื่นเข้าใจตนเอง เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ในการใช้ภาษาสื่อความหมาย เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการทางภาษาก้าวหน้าไปเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความเข้าใจความหมาย (บุษบง ดันติวงศ์, 2536)

---

* อาจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตั้งแต่คริสต์ศักราช 1930 เป็นต้นมาการเรียนการสอนภาษาสำหรับเด็กอนุบาลจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมทางภาษา การสอนภาษาจะสอนแยกเป็นทักษะ และถือว่าสิ่งที่เด็กเรียนรู้ก่อนการสอนอย่างเป็นทางการเป็นสิ่งที่ไม่สามารถนำมาใช้ในการสอนได้ การวัดผลการเรียนจะเน้นการวัดทักษะความพร้อมเป็นระยะๆ ในเนื้อหาที่เด็กได้เรียนอย่างเป็นทางการ (Teale & Sulzby, 1987) ต่อมาในคริสต์ศักราช 1960 นักการศึกษาเริ่มมีความเห็นขัดแย้งกับการสอนภาษาแบบมุ่งเตรียมความพร้อม เดอร์คิน (Durkin, 1966) ได้ทำการวิจัยพบว่า เด็กมีโอกาสรู้ภาษาก่อนเข้าโรงเรียนโดยการที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังตามธรรมชาติไม่ได้สอนภาษาเด็กอย่างเป็นทางการ เทเลอร์ และมอร์โรว์ (Taylor, 1983; Morrow, 1989) ก็พบว่าเด็กที่มีประสบการณ์ที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ฟังประจำจะสามารถอ่านหนังสือได้เอง ข้อค้นพบบดังกล่าวข้างต้นนี้ทำให้เกิดแนวคิดที่ว่าเด็กเรียนรู้ภาษาเขียนได้เองโดยธรรมชาติเช่นเดียวกับที่เด็กทารกเรียนพูดภาษา เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง ได้แสดงออกโดยไม่กลัวผิด และได้แบบอย่างที่ดีของผู้ใหญ่ในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นทำให้นักการศึกษาเกิดแนวคิดว่าการเรียนภาษาของเด็กควรจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ ไม่ใช่เรียนด้วยความยากลำบาก เด็กไม่ได้หัดพูดด้วยวิธีเดียวกับที่เขาต้องหัดอ่านกับครูแต่เด็กพัฒนาจากพูดอ้อแอ้เป็นพูดเป็นคำ 2 - 3 คำ แล้วจึงค่อยพูดเป็นประโยคยาว ๆ ที่มีคำศัพท์และโครงสร้างไวยากรณ์คล้ายคำพูดของผู้ใหญ่ เด็กเรียนรู้คำศัพท์หลายพันคำและใช้คำเหล่านั้นได้อย่างเหมาะสมก่อนที่จะมาเข้าโรงเรียนเสียอีก ในทำนองเดียวกันเด็กจะหัดอ่านด้วยวิธีเดียวกับหัดพูดคือ เขาจะสังเกตสัญลักษณ์ภาษาและใช้สัญลักษณ์นั้นตามความมุ่งหมาย ก่อนที่เด็กจะพูดได้เด็กจะสะสมประสบการณ์ทางภาษาไว้เป็นข้อมูล โดยการพูดคุยกับผู้อื่น การฟังคำสั่งและนิทาน ดังนั้นการฟังและการพูดจึงเป็นสิ่งที่เด็กอนุบาลใช้บ่อยในระยะก่อนที่จะอ่านได้ ประสบการณ์จากภาษาพูดจะพัฒนาควบคู่ไปกับการอ่านและการเขียน ต่อมาเด็กจะเขียนเล่าประสบการณ์จากสิ่งที่เขาอ่าน จะเห็นได้ว่าการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนเป็นระบบที่สัมพันธ์กัน ข้อค้นพบเกี่ยวกับธรรมชาติในการใช้ภาษาสำหรับเด็กนำไปสู่แนวการสอนภาษาซึ่งยึดเอาธรรมชาติในการเรียนภาษาสำหรับเด็กอนุบาลที่เรียกว่า แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (whole language approach)

การนำแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติมาใช้ในการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลนั้นทำได้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการฟังและการพูดควบคู่กันไปกับการอ่านและการเขียน ทุกวันครูจะอ่านหนังสือให้เด็กฟัง เด็กจะจับใจความของนิทานจากการดูภาพและฟังคำพูดที่ครูเล่า เนื่องจากการจับใจความเป็นหัวใจของการอ่านแต่เด็กวัยอนุบาลไม่ได้จับใจความจากการอ่านหนังสือแบบผู้ใหญ่ เด็กจะจับใจความโดยอาศัยการดูภาพ และการฟังเรื่องของนิทานประกอบกัน จากนั้นเด็กจะพูดถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจโดยการเล่าเรื่องที่ฟังให้เพื่อนหรือครูฟังด้วยการใช้หนังสือประกอบ พฤติกรรมตามธรรมชาติของเด็กในการฟังนิทานและเล่านิทานนี้เป็นที่มาของการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนจับใจความสำหรับเด็กวัยอนุบาลนั้นจำเป็นต้องใช้นิทาน ทั้งนี้เพราะนิทานมีโครงสร้างลีลาการเขียนและเรื่องราวที่เด็กคุ้นเคย เชื่อให้เด็กสามารถใช้ความรู้เดิมในการจับใจความ กล่าวคือ นิทานโดยทั่วไปจะมีแก่นเรื่องที่แน่นอน เด็กชอบที่จะเป็นผู้ค้นหาแก่นเรื่องด้วยตนเอง นอกจากนี้นิทานยังมีเค้าโครงเรื่องติดต่อกันจนเด็กติดตามได้อย่างสนุกสนาน เด็กจะรู้สึกว่าการเหตุการณ์ในเรื่องอาจเกิดขึ้นได้ ตัวละครมีชีวิตสมจริงเหมาะสมกับความต้องการของเด็ก เด็กจะได้เรียนรู้ในการคิดแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแบลง, เชลดอน และโบเวอร์ (Blank & Sheldon, 1971; Bower, 1976) กล่าวว่า นิทานช่วยเด็กให้เด็กสามารถจับประเด็นของเรื่อง และรับรู้เค้าโครงเรื่องได้

ทีล, มาร์ติเนซ และกลาส (Teale, Martinez & Glass, inpress) กล่าวว่า การเล่านิทานให้เด็กฟังเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งควรได้รับการจัดเป็นกิจกรรมการสอนในห้องเรียน คนส่วนมากไม่ได้คิดว่าการเล่นิทานเป็นการสอนวิธีหนึ่งที่น่าเสียดายที่ครูอนุบาลส่วนมากไม่ได้ตระหนักในจุดนี้ จากงานวิจัยเชิงสำรวจของ มอร์ริว (Morrow, 1982) พบว่า ครูอนุบาลส่วนมากไม่ได้เล่านิทานให้เด็กฟังทุกวัน ไม่ได้สอนให้เด็กได้สนทนาก่อนเล่านิทานและไม่ได้ใช้วิธีสอนการเล่าเรื่องซ้ำเพื่อพัฒนาความสามารถในการจับใจความ ซึ่งเป็นวิธีสอนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

ในปัจจุบันนี้การเล่านิทานจะมุ่งเน้นการฝึกการฟังเพียงอย่างเดียว เด็กมักเป็นผู้ฟังแต่ไม่ค่อยได้รับการฝึกให้ถ่ายทอดความคิดเป็นลำดับขั้นตอน สิ่งที่ครูมองข้ามโดยไม่เห็นคุณค่าและคิดว่าเป็นการเสียเวลามากก็คือ การเปิดโอกาสให้เด็กได้เล่าเรื่องซ้ำอีกครั้งหลังจากที่ได้ฟังนิทานจบแล้วซึ่งสอดคล้องกับมอร์โรว์ (Morrow, 1982) ที่กล่าวไว้ว่าเด็กอนุบาลไม่ค่อยมีโอกาสได้เล่าเรื่องซ้ำ ครูมักมองว่าการเล่าเรื่องซ้ำทำให้เสียเวลาและเห็นสิ่งยากสำหรับเด็กอีกทั้งไม่มีประโยชน์ เด็กจะไม่สนใจ เพราะทุกคนรู้เรื่องแล้ว การจัดการสอนเล่าเรื่องซ้ำเป็นวิธีหนึ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาตามแนวคิดของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งเน้นที่ประสบการณ์การฟังและการอ่านภาพเพื่อเข้าใจความหมาย ประสบการณ์ที่เด็กได้รับเป็นประสบการณ์จริงที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน การสอนเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ เป็นการฝึกให้เด็กคิดทบทวนและประเมินความคิดความเข้าใจเรื่องราวได้ด้วยตนเอง อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการใช้ภาษาเขียนอีกด้วยดังจะเห็นได้จากภาษาที่เด็กใช้เล่าเรื่องซ้ำจะคล้ายภาษาในหนังสือมากขึ้นเรื่อย ๆ แสดงให้เห็นว่าเด็กมีความจำแนกและมีความละเอียดมากขึ้นในการใช้ภาษา นั่นคือภาษาที่เด็กใช้มีความซับซ้อนของรูปประโยคมากขึ้น (Schickedanz, 1986)

การเล่าเรื่องซ้ำไม่ใช่สิ่งที่ยากสำหรับเด็ก แต่การฝึกหัดอย่างถูกต้องจะทำให้เด็กสามารถเข้าใจเรื่องราวและพูดถ่ายทอดได้อย่างรวดเร็ว เด็กสามารถสร้างเรื่องของตนเองจากพื้นฐานของเรื่องเดิมหรือความรู้เดิมและลงความเห็นตีความหมายของเรื่องราว เด็กได้ฝึกการจับใจความจากเรื่องที่ฟังรวมทั้งผสมผสานสิ่งที่ฟังขึ้นเป็นเรื่องราวได้ (Morrow et. al, 1986) นอกจากนี้เด็กยังได้เรียนรู้ และเข้าใจในเค้าโครงเรื่อง รู้จักพิจารณาเนื้อหาซึ่งทำให้เข้าใจเรื่องราวของตัวละคร ฉากของเรื่องแก่นของเรื่อง เค้าโครงเรื่อง การคลี่คลายเรื่อง การลำดับเหตุการณ์รู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าเรื่องราวที่ได้ฟัง

การจัดการสอนเล่าเรื่องซ้ำเป็นกิจกรรมที่ยึดแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งเน้นการพัฒนาภาษาด้านการฟังและการพูดสำหรับเด็กวัยอนุบาล เด็กจะได้รับการฝึกจับใจความจากการฟังและสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจในเรื่องราวที่ได้ฟังโดยการเล่าเรื่องซ้ำอีกครั้ง เด็กจะพัฒนาภาษาพูดไปพร้อมกับภาษาเขียนจากหนังสือนิทาน (Lamme, 1990)

มีงานวิจัยและบทความที่สนับสนุนและส่งเสริมการสอนเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ เช่น ซิมีลและคุนส์ (Zimiles & Kuhns, 1976) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการจับใจความ การรับรู้เค้าโครงเรื่อง และพัฒนาการทางภาษาโดยการสอนเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ สำหรับเด็กอายุ 6 - 8 ปี วิธีการทดลองผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ทั้งสองกลุ่มได้ฟังนิทานเรื่องเดียวกัน แต่หลังจากฟังเรื่องจบกลุ่มทดลองได้รับการสอนเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ โดยให้เด็กเล่าให้ครูฟังเป็นรายบุคคล ผลการทดลองพบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เค้าโครงเรื่องสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ และการเล่าเรื่องซ้ำหลังฟังนิทานช่วยให้เด็กจำเรื่องราวได้ดีขึ้น

จากเอกสารงานวิจัยและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ายังไม่มียงานวิจัยที่มุ่งศึกษาถึงกระบวนการในการเล่าเรื่องซ้ำระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกัน งานวิจัยที่แล้วมาจัดให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำกับครูเป็นรายบุคคลซึ่งเป็นไปได้ยากในการปฏิบัติเด็กจะขาดการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกัน และในประเทศไทยยังไม่มีการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำเพื่อฝึกให้เด็กจับใจความไม่ว่าจะจัดให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำให้ครูหรือเพื่อนฟังในแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาล ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำที่ส่งเสริมความสามารถในการจับใจความตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กอนุบาล โดยมุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการการเล่าเรื่องซ้ำเป็นกลุ่มย่อยระหว่างเด็กกับเด็กด้วยกัน เพื่อให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับเพื่อนและได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและคำถามซึ่งกันและกันติดต่อสื่อสารด้านการฟังและการพูด ซึ่งจะพัฒนาควบคู่ไปกับการอ่านและการเขียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถในการจับใจความของเด็กวัยอนุบาลที่เรียนโดยเทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ
2. เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายของเด็กวัยอนุบาลที่เรียนโดยเทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ
3. เพื่อพัฒนาคู่มือครูสำหรับสอนจับใจความโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลังการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการจับใจความสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. หลังการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีอายุ 4 - 5 ปี โรงเรียนบ้านหมอม่วย หมู่ 4 ตำบลชะหาร อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง และโรงเรียนบ้านหนองบอน หมู่ 10 ตำบลตาสีห์ อำเภอลวกแดง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

2. ตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัย แบ่งออกเป็น

2.1 ตัวแปรต้น (Independent variable) คือ เทคนิคการเล่านิทาน ซึ่งได้แก่ เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ และ เทคนิคการเล่านิทานแบบปกติ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ ความสามารถในการจับใจความ และ ความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย

3. เนื้อหาแผนการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำมีทั้งหมด 24 แผน เป็นเนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ระยะเวลาในการทดลองใช้แผน 8 สัปดาห์

ข้อตกลงเบื้องต้น

ความแตกต่างของเวลาที่เด็กเล่าและระยะเวลาที่เด็กใช้ในการเล่าเรื่องซ้ำไม่ถือเป็นตัวแปรในงานวิจัยนี้เด็กจะเล่าเรื่องซ้ำเวลาใด ใช้เวลานานเท่าใดก็ได้ตามความต้องการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีอายุ 4 - 5 ปี โรงเรียนบ้านหมอมุย อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง และโรงเรียนหนองบอน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นอนุบาล ปีที่ 1 โรงเรียน บ้านหมอมุย อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง จำนวน 16 คน และนักเรียนชั้นอนุบาล ปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบอน อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง จำนวน 16 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. แบบวัดความสามารถในการจับใจความ
2. แบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย
3. แบบบันทึกข้อมูลการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ
แบ่งเป็น
ตอนที่ 1 ขั้นก่อนเล่านิทาน
ตอนที่ 2 ขั้นขณะเล่านิทาน
ตอนที่ 3 ขั้นหลังเล่านิทานจบ แบ่งเป็น 2 ขั้นย่อย คือ
ขั้นทบทวนและขั้นเล่าเรื่องที่ฟังทั้งเรื่อง

การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สร้างคู่มือการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ
2. สร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล แบ่งออกเป็น
  - 2.1 แบบวัดความสามารถในการจับใจความ
  - 2.2 แบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย
  - 2.3 แบบบันทึกข้อมูลการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ

3. นำคู่มือการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ และเครื่องมือเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีอายุ 4 - 5 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน

4. นำคู่มือการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ และเครื่องมือเก็บข้อมูลไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาแบบธรรมชาติทั้ง 5 คน พิจารณา ตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น

5. นำผลการพิจารณาตรวจสอบและข้อคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขเป็นคู่มือการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำและเครื่องมือเก็บข้อมูลที่จะนำไปหาค่าความเที่ยง ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนก

6. นำคู่มือการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ และเครื่องมือเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่มีอายุ 4 - 5 ปี โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

7. หาค่าดัชนีความยากและอำนาจจำแนกของแบบวัดความสามารถในการจับใจความ ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .20 ขึ้นไป และค่าความยากตั้งแต่ .20 - .80

8. นำคะแนนความสามารถในการจับใจความที่ได้จากการทดลองศึกษานำร่องไปหาค่าความเที่ยงด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟา ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.88 และ 0.87 และนำคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายไปหาค่าความเที่ยงด้วยสูตรการหาค่าความเที่ยง Inter-rater reliability ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94

9. นำแบบวัดความสามารถในการจับใจความ เก็บข้อมูลเด็กวัยอนุบาลทั้งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และนำแบบวัดความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย เก็บข้อมูลเด็กวัยอนุบาลเฉพาะกลุ่มทดลอง รวมทั้งบันทึกข้อมูลการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำหลังการทดลองใช้คู่มือการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำทุกแผนเฉพาะกลุ่มทดลอง

10. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ดังนี้

10.1 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการจับใจความก่อนทดลองและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t-test)

10.2 เปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายก่อนทดลอง และหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการทดสอบค่าที (t-test)

10.3 นำผลการบันทึกข้อมูลการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำมาพัฒนาคู่มือครูสำหรับสอนจับใจความให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้แผนการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ซึ่งสามารถใช้ในการพัฒนาความสามารถในการจับใจความ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนอ่าน และเขียนสำหรับเด็กอนุบาลที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาต่อไป

2. เป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปสร้างแผนการใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำสำหรับเด็กอนุบาลในชั้นอื่นต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำมีความสามารถในการจับใจความสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำมีความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลที่ได้จากการทดลองใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำสามารถนำมาพัฒนาคู่มือครูสำหรับสอนจับใจความของเด็กวัยอนุบาล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้พบว่า การสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำสามารถพัฒนาความสามารถในการจับใจความของเด็กวัยอนุบาล ซึ่งสังเกตได้ในระหว่างทดลองทุกระยะ 2 สัปดาห์ นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายเพิ่มมากขึ้น สังเกตได้จากคำพูดที่เด็กเล่าซ้ำ จะมีครบทุกประเด็นในด้านตัวละครหลัก ตัวประกอบ การเกริ่นนำ แก่นของเรื่อง การคลี่คลายเรื่อง คำลงท้ายจบเรื่อง ฉากของเรื่อง และการลำดับเหตุการณ์ แต่ไม่มีนักเรียนคนใดเล่าซ้ำโดยมีการพูดถึงเวลาและสถานที่ทั้งนี้เพราะว่า เด็กไม่สนใจรายละเอียดเกี่ยวกับเวลาและสถานที่ที่เกิดขึ้นในเรื่องราว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโอคอนเนอร์ (O'Connor, 1989) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่องซ้ำ พบว่าภายในระยะเวลา 1 เดือนแรก เด็กจะสนใจภาพอย่างเดียวและเล่าเรื่องโดยขาดรายละเอียดหรือการลำดับเหตุการณ์ แต่ต่อมาในเดือนที่ 3 เด็กจะสามารถเล่าเรื่องซ้ำโดยลำพังคนเดียวโดยไม่ต้องมีครูช่วยกระตุ้นหรือเสริมแรง คำพูดที่เด็กเล่าจะกล่าวถึงตัวละคร ฉาก และคำลงท้ายจบเรื่อง และในเดือนที่ 8 เด็กสามารถเล่าโดยเริ่มต้นเกริ่นนำเรื่องได้ และกล่าวถึงตัวประกอบ ฉาก ปัญหา และการคลี่คลายเรื่อง และคำลงท้ายจบเรื่อง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับงานวิจัยของโอคอนเนอร์จะเห็นได้ว่าในงานวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการทดลองน้อยกว่า คือ 2 เดือน แต่เด็กสามารถพัฒนาความสามารถในการจับใจความได้เร็วและครบทุกประเด็น จับใจความที่พบในงานวิจัยของโอคอนเนอร์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะความแตกต่างในเทคนิคที่ใช้ในการสอนเล่านิทาน ซึ่งมีผู้วิจัยเน้นที่กิจกรรมขั้นหลังเล่าเรื่องจบคือ กิจกรรมทบทวนและกิจกรรมเล่าเรื่องที่ฟังทั้งเรื่องโดยเด็กเล่าให้เพื่อนฟัง แล้วจึงมาเล่าให้ครูฟังในตอนท้าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเล่าเรื่องซ้ำเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทั้งนี้เพราะช่วยให้เด็กวัยอนุบาลได้พัฒนาความสามารถในการจับใจความและความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายได้เป็นอย่างดี ถ้าครูฝึกให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำโดยใช้เวลาในการทดลองนานขึ้น เด็กจะสามารถเล่าซ้ำได้ดีขึ้น และสามารถเล่าได้ครบทุกประเด็น โดยเฉพาะด้านเวลาและสถานที่ซึ่งเด็กไม่ได้กล่าวถึงในระหว่างการทดลองครั้งนี้

หลังการทดลอง เด็กที่ได้รับการจัดการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ สามารถพูดสื่อความหมายจากเรื่องที่ฟังให้ผู้อื่นรับรู้ได้ดีขึ้น คำพูดที่เด็กเล่าซ้ำบ่งบอกให้ทราบถึงความสามารถในการจับใจความในประเด็นต่าง ๆ ด้านตัวละครหลัก แก่นของเรื่อง คำลงท้าย เกริ่นนำเรื่อง คลื่นคลายเรื่องลำดับเหตุการณ์ ฉากของเรื่อง และตัวประกอบของเรื่อง แต่ไม่มีเด็กคนใดที่กล่าวถึงเวลาและสถานที่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเรื่องเวลาและสถานที่เป็นเรื่องละเอียดและยากสำหรับเด็กอนุบาลที่จะแยกแยะ และเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้องในเวลาจำกัด

จะเห็นได้ว่า จากที่กล่าวมาข้างต้น การที่เด็กวัยอนุบาลได้รับการฝึกให้เล่าเรื่องซ้ำบ่อยครั้งจะทำให้เด็กสามารถใช้ภาษาพูดสื่อความหมายได้จำนวนคำและจำนวนประโยคเพิ่มมากขึ้น ความซับซ้อนในประโยคที่เด็กเล่าจะซับซ้อนมากขึ้นกล่าวคือ ประโยคที่เด็กเล่าจะเริ่มมีความสมบูรณ์ เช่น ประโยคแรก ๆ จะประกอบด้วย กริยา และ กรรม หรือ ประโยคมีแต่ประธานและกรรม (เด็กเล่าเฉพาะชื่อตัวละคร) ต่อมาประโยคจะเริ่มมีครบทั้ง ประธาน กริยา และกรรม หรืออาจจะละประธาน อันเป็นที่เข้าใจตรงกัน มีแต่กริยา และกรรม เป็นต้น แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมการเล่าเรื่องซ้ำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการพัฒนาภาษาพูดของเด็กวัยอนุบาลช่วยให้เด็กได้ใช้ภาษาสื่อความหมายให้ผู้อื่นรับรู้ได้สมบูรณ์มากขึ้นคำพูดที่เด็กเล่าซ้ำอาจเป็นคำพูดที่เด็กคิดเองแต่ยังคงความหมายเดิมแต่มีความซับซ้อนมากขึ้นทำให้ผู้ฟังเข้าใจถึงภาษาที่เด็กใช้สื่อความหมายได้เป็นอย่างดีความสามารถใช้ภาษาพูดสื่อความหมายซึ่งเป็นผลของกิจกรรมการเล่าเรื่องซ้ำนี้ สามารถเชื่อมโยงไปสู่การอ่านของเด็กได้เป็นอย่างดีดังที่เดอร์กิน และสมิท (Durkin, 1966; Smith, 1983) กล่าวว่า ประสบการณ์การเล่าเรื่องซ้ำทำให้เด็กเพิ่มความรู้เกี่ยวกับภาษาและความสามารถในการสื่อสารซึ่งความรู้และความสามารถนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นตัวแปรสำคัญสำหรับการอ่าน

ข้อสังเกตจากการงานวิจัย

1. เทคนิคสำคัญที่สนับสนุนการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำของเด็กคือการเสริมแรงเพื่อให้เด็กมีความรู้สึกอยากเล่านิทานให้ผู้อื่นฟัง โดยที่ไม่รู้สึกผิดหรือเสียหน้า หากเด็กได้รับการเสริมแรงจากครูโดยการช่วยเหลือ ให้กำลังใจและกระตุ้นให้เด็กมีความเชื่อมั่นที่จะเล่าต่อให้จบเรื่องบ่อยครั้งเด็กจะกล้าแสดงออกมากขึ้นในเวลาต่อมา ผู้ใหญ่ต้องไม่บังคับให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำหากเด็กยังไม่พร้อมที่จะเล่า

2. ลักษณะคำพูดที่เด็กใช้สื่อความหมายในการเล่าเรื่องซ้ำไม่ว่าเด็กพูดเก่งหรือพูดไม่เก่งจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือคำพูดที่เล่าซ้ำจะไม่สื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างชัดเจนตรงกับเรื่องราวในนิทาน ผู้วิจัยสังเกตว่า การที่เด็กพูดเก่งและพูดได้หลายคำไม่ได้หมายความว่าเด็กคนนั้นจะพูดสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ดี ดังนั้นการเล่าเรื่องซ้ำจึงเป็นการฝึกให้เด็กได้ใช้ภาษาพูดสื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม แรก ๆ เด็กจะใช้ภาษาพูดของตนเอง เด็กจะแปลความเอาเอง ต่อมาเมื่อเด็กได้ฟังนิทานมากขึ้น ภาษาที่เด็กใช้จะเริ่มใกล้เคียงกับภาษาในหนังสือ จะเห็นความสามารถของเด็กในการเลือกใช้ถ้อยคำซึ่งสื่อความหมายได้ดีขึ้นและตรงกับภาษาของผู้เขียนมากขึ้น

3. การสอนภาษาเพื่อให้เด็กจับใจความจะต้องให้เด็กได้ฝึกทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนผสมผสานกันไปตามแนวคิดและหลักการสอนภาษาแบบธรรมชาติ จะเห็นได้จากการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ ซึ่งการสอนแบบนี้ไม่ได้สอนเฉพาะการฟังและการพูดจากการที่ครูเล่านิทานแล้วให้เด็กเล่าเรื่องซ้ำให้ผู้อื่นฟังเท่านั้น ในการสอนได้สอดแทรกการเขียนและอ่านไปพร้อมกันกล่าวคือ ในขั้นก่อนเล่านิทาน ครูให้เด็กทายชื่อเรื่องจากภาพปก ผู้วิจัยพบว่าเด็กพยายามจะเดาคำจากภาพ และเด็กรับรู้ว่าตัวหนังสือที่หน้าปกคือชื่อเรื่อง จากนั้นครูบันทึกสิ่งที่เด็กคาดคะเนลงบนกระดานทำให้เด็กเห็นตัวอย่างการเขียนของครู ในขั้นขณะที่ครูเล่านิทานเด็กจะได้ฝึกจับใจความโดยการตีความ แปลความ การคาดคะเน และตรวจสอบความเข้าใจ เด็กจะได้ฝึกการฟังแล้วเรียบเรียงข้อมูล พร้อมทั้งซักถามครูขณะที่ครูเล่านิทานให้เด็กฟัง หลังเล่าเรื่องจบ ครูบอกชื่อเรื่อง เพื่อให้เด็กตรวจสอบสิ่งที่ตนเองคาดคะเนว่าถูกต้องหรือไม่ เด็กจะได้รับ

ความรู้เกี่ยวกับตัวหนังสือว่าสามารถใช้สื่อความหมายได้ ในขั้นหลังเล่าเรื่องจบครูให้เด็กทำกิจกรรม ทบทวนเด็กจะได้ทบทวนและเรียบเรียงเรื่องราว แล้วใช้คำพูดสื่อความหมายโดยการเล่าเรื่องซ้ำจาก ผลงานที่ทำร่วมกัน นอกจากนี้ครูยังให้เด็กได้เล่าเรื่องซ้ำโดยใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่ประกอบการเล่าให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มย่อยฟังเด็กจะได้ฝึกอ่านเรื่องจากภาพ นอกจากนี้เด็กจะได้เล่าเรื่องซ้ำ ปากเปล่าให้ครูฟังเป็นการจับใจความแล้วพูดสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ จะเห็นได้ว่าการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำเพื่อพัฒนาความสามารถในการจับใจความและการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย เป็นการสอนให้เด็กฟัง พูด อ่าน เขียน พร้อมกันตามแนวการสอนภาษาแบบ ธรรมชาติ และพฤติกรรมตามธรรมชาติของเด็กนอกห้องเรียนที่ผู้วิจัยสังเกตพบสามารถยืนยันได้ว่าการสอนโดยใช้เทคนิคการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำเป็นการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้ ฟัง พูด อ่าน เขียน ตามธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กวัยอนุบาล จะเห็นได้จากการที่ผู้วิจัยพาเด็กไปเยี่ยม บ้านเพื่อน ระหว่างทางตอนกลับพบกับท่าน 2-3 ตัว เด็ก ๆ ซี่ไปที่ท่านแล้วร้องว่า "อีเล้งเค้งโค้ง" เด็กหญิงธัญชนกพูดว่า "นั่นไง อีเล้งเค้งโค้งที่คุณครูเล่าให้พวกเราฟัง มันกำลังจะเดินทางกลับบ้าน เหมือนพวกเราเลย" แล้วเด็ก ๆ ก็หยุดวาดภาพท่านในสมุดบันทึกการเดินทางเล่มเล็กที่ผู้วิจัยเตรียมไว้ให้เด็กบางคนให้ครูเขียนคำว่า "ท่าน" บางคนให้ครูเขียนคำว่า "อีเล้งเค้งโค้ง" และเมื่อกลับมาที่ ห้องเรียน เด็กบางคนหยิบหนังสือนิทานเรื่อง อีเล้งเค้งโค้งมาอ่าน บางคนลอกคำว่า "อีเล้งเค้งโค้ง" ลงในสมุดบันทึกการเดินทางที่มีภาพท่านที่ตนเองวาด

4. การวัดความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายโดยศึกษาความซับซ้อนของ ประโยคด้วยการนำจำนวนคำที่เด็กเล่าซ้ำมาหารด้วยจำนวนประโยคที่เด็กพูด (Morrow, 1990) ผู้วิจัยได้ทดลองทำแล้วพบว่าได้ค่าเฉลี่ยจำนวนคำ ประโยคใกล้เคียงกันกับมอริวว์ แต่การคิดค่า เฉลี่ยจำนวนคำด้วยวิธีดังกล่าวไม่สามารถจำแนกได้ว่าเด็กคนใดมีความสามารถในการใช้ภาษาพูด สื่อความหมายได้ดีกว่ากัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เด็กชายวทัญญู เล่าเรื่องซ้ำเรื่องหมिनอยนอนไม่หลับได้ 1 ประโยค

ข้อความที่เล่าซ้ำ : เจ้านก ให้ นอน ใน รัง

จำนวนคำที่เล่าได้เท่ากับ 5 คำ

คะแนนเฉลี่ยจำนวนคำต่อประโยค = $\frac{5}{1} = 5$ คะแนน

เด็กหญิงศิรินันท์ เล่าเรื่องซ้ำเรื่องหมีน้อยนอนไม่หลับได้ 9 ประโยค

ข้อความที่เล่าซ้ำ : มี เจ้าหมี น้อย นอน ไม่ หลับ

ก็ เดินทาง เดิน ไป หา เพื่อน เจอ ต้นไม้ นี้

ต้นไม้ ฉันทำ ยังไง ถึง จะ หลับ ต้นไม้ บอกว่า

เอา ใบไม้ มา นอน นอน ไม่ หลับ แล้ว ก็

เดินทาง ต่อไป กบจำ ทำ อย่างไร ก็ ไป นอน

ใบบัว นอน ไม่ หลับ

จำนวนคำที่เล่าได้เท่ากับ 45 คำ

คะแนนเฉลี่ยจำนวนคำต่อประโยค = $\frac{45}{9} = 5$ คะแนน

9

(สมทรง บุรุษพัฒน์, 2536)

จะเห็นได้ว่าเด็กชายวาทัญญและเด็กหญิงศิรินันท์ ได้คะแนนเฉลี่ยจำนวนคำต่อประโยค เท่ากันคือ 5 คะแนน แต่เห็นได้ชัดว่าเด็กหญิงศิรินันท์เล่าเรื่องซ้ำได้ดีกว่ามาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือก รายงานคะแนนความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายด้วยค่าสูงสุด และค่าต่ำสุดของ จำนวนคำและจำนวนประโยคก่อนทดลอง และหลังทดลอง โดยถือว่าค่าดังกล่าวสะท้อนให้เห็น ความแตกต่างของการใช้ภาษาของเด็ก

5. ครูจำเป็นต้องหัดเด็กเล่าเรื่องซ้ำโดยไม่มีหนังสือประกอบ ถึงแม้ว่าหนังสือจะมี อิทธิพลมากในการกระตุ้นประเด็นใหญ่และรายละเอียดของเรื่อง แต่เด็กก็จำเป็นต้องมีประสบการณ์ เล่าเรื่องซ้ำปากเปล่า เพราะการเล่าเรื่องซ้ำปากเปล่านี้เด็กต้องใช้การจำและการระลึกได้ และ เรียบเรียงข้อมูลด้วยตนเองเด็กจะได้พัฒนาความสามารถในการจับใจความในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรเพิ่มเวลาที่ใช้ในการวิจัยให้มากกว่านี้ จะเห็นถึงพัฒนาการของความสามารถในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมายของเด็กโดยไม่มีครูคอยช่วยเสริมแรง
2. ควรเพิ่มเวลาที่ใช้ในการวิจัยให้มากกว่านี้ เพื่อให้เด็กสามารถจับใจความในประเด็นที่ขาดหายไปในด้านเวลาและสถานที่
3. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ในการเสริมแรงของครูกับพัฒนาการในการใช้ภาษาพูดสื่อความหมาย
4. ควรมีงานวิจัยที่ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของลักษณะคำพูดในการเล่าเรื่องซ้ำของเด็กว่าเปลี่ยนแปลงไปจากการเล่าเรื่องที่ใช้คำพูดของตนมาเป็นภาษาในหนังสืออย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- บุษบง ดันติวงศ์. นวัตกรรมการสอนภาษากับธรรมชาติในการอ่านเขียนของเด็กปฐมวัย
ในแรมสมร อยู่สถาพร (บรรณาธิการ), เทคนิคและวิธีการสอนในระดับประถมศึกษา
ชุดเสริมประสิทธิภาพครู. เล่มที่ 11, หน้า 141-152. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. เทคนิคการสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย. นครปฐม:
ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล,
2534.
- ประครอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ภาควิชาวิจัยทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2535.
- สมทรง บุรุษพัฒน์. วากยสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สหธรรมิก, 2536.

ภาษาอังกฤษ

- Blank, M., Sheldon, F. Story recall in kindergarten children : Effect of method of
presentation on psycholinguistic performance. Child Development 42(1971) :
299-312.
- Bower, G. Experiments on story understanding and recall. The Quarterly Journal of
Experimental Psychology 28